

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน : กรณีศึกษา
ตำบลท่าชนะ อำเภوتاชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

The Development of Community Ecotourism :
A Case Study of Thachana Sub-District,
Thachana District, Surat Thani Province

อรัญญา ปฐมสกุล¹
วิศาล ศรีมหาโร²
สมคิด รัตนพันธุ์³

Arunya Pathomsakul
Visal Srimahavaro
Somkid Ratthanapan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชน ปัญหาและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ตำบลท่าชนะ อำเภوتاชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้นำชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้ประกอบการที่พักและผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนส่วนราชการ และประชาชนในชุมชน จำนวน 50 คน ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis

ผลการศึกษาพบว่า บริบทชุมชนตำบลท่าชนะเป็นประตูสู่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีลักษณะเป็นสังคมชนบท มีวิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ ประกอบชีพเกษตรกรรม ทำสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน และประมงชายฝั่ง มีถนนติดต่อกับตัวอำเภอและจังหวัด ระบบการคมนาคม ระบบสาธารณสุขโลกมีความสมบูรณ์ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม บางส่วนเป็นภูเขา และมีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย มีชายหาดเหมาะแก่กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ หาดสำเริง หาดปากน้ำท่ากระจาย หาดนางลอยและถ้ำเขาประสงค์ ปัญหาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ขาดความร่วมมือ และขาดผู้นำความคิด ด้านกิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวจาก

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

³ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ภาครัฐในด้านงบประมาณที่สนับสนุน เพื่อปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์แผนผังป้ายบอกสถานที่ การให้ความรู้อบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น รวมทั้งแหล่งจำหน่ายสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการศึกษาเพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนได้ยุทธศาสตร์ 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์เชิงรุก ได้แก่ การพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งเสริม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย การสร้างความเชื่อมั่น และส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว พัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน คือ เพื่อการพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน 3) ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข คือ เสริมสร้างองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยว และ 4) ยุทธศาสตร์เชิงวิกฤต คือ การพัฒนาโครงการพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์การพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชน

Abstract

The purposes of this research were to study the community context, problems and needs developing ecotourism and building strategy on ecotourism development of community of Tha Chana Sub-district, Tha Chana District, Surat Thani Province. Samples used in this study were both formal leaders and informal leaders, accommodation entrepreneurs and those concerned, public sector representatives and people in community with amount of 50 people. Research methodologies were document analysis, in-depth interview, focus group and workshop by using SWOT Analysis technique.

The results found that community context of Tha Chana Sub-district were the gate to Surat Thani Province with characteristics as rural society with way of life affiliating with the natures. They earned a living for agriculture such as gardening rubber trees, oil palm and coastal fisheries. There were the

roads connecting with both areas of central district and province. Transportation and public utility systems were in excellent condition. Most areas were low plain, some parts as mountains and having areas connecting to the coast of Thai Gulf with the beaches to be proper with tourism activities, namely, Hat Samrej, Hat Paknamthakrajai, Hat Nang Loy and Khao Prasong Cave. Ecotourism problems were that people in community still lacked knowledge, cooperation and thinking leaders on activities relating to ecotourism, needs for tourism development from public sectors on budget to support in order to reform tourism activity, public relations, layout poster telling various places, providing the knowledge with training local guides including sources distributing products from folk wisdom. It was found that there were four strategies gaining from building strategy for developing ecotourism of community which were 1) SO strategy that were tourism development, promoting religions, arts and cultures, community and society organizations and public order, building confidence and promoting tourism activity, developing products of folk wisdom, 2) ST strategy which aimed to develop and restore sustainable tourist attractions, 3) WO strategy which aimed to reinforce tourism activity, and 4) WT strategy which was about infrastructure and facilities development for tourism.

Keywords : Strategy Development, Ecotourism Community

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สำคัญสร้างรายได้เป็นตัวเงินให้กับประเทศชาติ และประชาชนทุกระดับ รวมทั้งก่อให้เกิดการลงทุนอีกหลายธุรกิจที่เกี่ยวข้องเข้ามาไม่ว่าจะเป็นธุรกิจโรงแรม ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจภัตตาคาร ธุรกิจร้านค้าของที่ระลึก ธุรกิจการบิน เป็นต้น ซึ่งช่วยให้เกิดการสร้างงานเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จึงเป็นกลไกสำคัญในการช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจ

ประเทศไทยจัดว่าเป็นประเทศที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม มีการลงทุนของภาคเอกชนในระดับสูงและมีการให้บริการบริการที่คุ้มค่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ก้าวหน้าไปเร็วกว่าสาธารณูปโภคจะรองรับทัน ทำให้การท่องเที่ยวและบริการเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว เพื่อให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ เกิดการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติพิจารณา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูและกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวให้ขยายตัวและเกิดความยั่งยืน และเพื่อเร่งรัดและสร้างศักยภาพในการหารายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เกิดความพร้อมทั้งด้านคุณภาพการแข่งขันและให้เกิดรายได้และกระจายรายได้ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามแนวทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก สามารถสร้างรายได้ และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความ เป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน”

ด้วยความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวไทย จึงได้รับการตอบรับอย่างกว้างขวางของนักท่องเที่ยวจากทุกมุมโลก จึงทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถูกจับตามองว่าเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว การที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยว ทำให้ความสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติถูกรบกวน สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ได้รับผลกระทบเสียหาย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงได้จัดทำแผนพัฒนาและอนุรักษ์การท่องเที่ยว โดยจัดตั้งคณะทำงานเพื่อการศึกษาเรื่อง

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวไทยในทุกระดับเข้าใจในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555) คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติ การจัดการสิ่งแวดล้อมป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน 3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ ความประทับใจเพื่อสร้างความตระหนักและการปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นและผู้มีประสบการณ์ และ 4) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงส่วนรวมของชุมชน และประชาชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมวางแผนและปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันก่อให้เกิดประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มจากรากหญ้า (Grass Root) จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ยึดเอาระบบนิเวศเป็นจุดศูนย์กลาง (Eco Centric) จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation-Based Tourism)

จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและยั่งยืนด้วยการที่เป็นจังหวัดที่ศักยภาพด้านพื้นที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว สมบูรณ์ครบถ้วนทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก ทะเล อีกทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้านที่โดดเด่นไม่ด้อยไปกว่าจังหวัดอื่น ส่งผลให้มียุทธศาสตร์ท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานีถึง 1,639,886 คน ทำรายได้ให้แก่จังหวัดถึง 12,444,680,000 บาท ในปี พ.ศ. 2550 (สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี,

2553 : 22)

ตำบลท่าชนะ เป็นส่วนหนึ่งของอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่ม และทางทิศตะวันออกติดกับชายฝั่งทะเลอ่าวไทย อาชีพหลัก ได้แก่ การทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน สวนมะพร้าว ทำไร่ ทำนา พื้นที่ร้อยละ 70 เป็นพื้นที่เกษตรและประมงชายฝั่ง นอกจากนี้ยังประกอบอาชีพอื่นๆ ที่สามารถดึงดูดในการท่องเที่ยว เช่น การทอผ้า แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจบนถนน ได้แก่ ปากน้ำท่ากระจาย มีสถานที่พักผ่อน มีอาหารเลิศรส จนมีคำขวัญประจำบ้านปากน้ำท่ากระจายว่า ดอนหอยขาว แหล่งปูม้า ปลาหมึกสด ทะเลดงาม คือ ปากน้ำท่ากระจาย ประชาชนในหมู่บ้านปากน้ำท่ากระจาย โดยเฉพาะกลุ่มสตรีมีฝีมือในการทอผ้าที่สืบทอดมาช้านานและนำความรู้เรื่องลายผ้า และเทคนิคการทอแบบโบราณมาประยุกต์ และมีการทอผ้ากันอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอดนิมอีกที่ของตำบลท่าชนะ คือ หาดสำเริง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเล ฝั่งอ่าวไทย มีบริการที่พัก ทั้งที่เป็นโฮมสเตย์ บังกะโล ให้บริการชายหาดสำเริงเป็นแหล่งซื้อเรื่องอาหารทะเลที่มีรสชาดีอร่อย โดยเฉพาะ หอยขาว ที่มีแหล่งกำเนิดที่ท่าชนะ นอกจากนี้ยังมีวิธีการประกอบอาชีพประมง ที่นักท่องเที่ยวสามารถร่วมออกหาปลากับชาวประมง เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมของการท่องเที่ยว (สมบุญ แสงฉาย, 2554)

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism-CBT) ซึ่งเป็นการจัดการที่มีกลุ่มชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อน การบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยอาศัยการร่วมแรงร่วมใจของชุมชนเจ้าของพื้นที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริม อนุรักษ์ทรัพยากร และนำมรดกภูมิปัญญาเพิ่มจากกิจกรรมท่องเที่ยว อันนำมาซึ่งรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชน ด้วยคุณประโยชน์ดังกล่าว การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงถูกนำมาใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนและพัฒนาท้องถิ่นด้วยความสวยงามและลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ที่กล่าวมาในข้างต้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดผู้คนต่างถิ่นและชาวต่างชาติให้เดินทางเข้ามาเยี่ยมชม ศึกษาและมีแนวโน้มจะเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจมากขึ้น ซึ่งคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต สภาพความสมบูรณ์ทางธรรมชาติของตำบลท่าชนะในอนาคตอันใกล้ เนื่องจากปัจจุบันประชาชน

ชาวตำบลท่าชนะ ยังไม่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กล่าวคือ การดำเนินธุรกิจบนฐานคิดที่ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และมีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่นทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ มาเป็นปัจจัย หรือต้นทุนสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนไปถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมกันรับผิดชอบ และร่วมติดตามประเมินผลการพัฒนา โดยคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติของตำบลท่าชนะเป็นที่ตั้ง

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาบริบทชุมชนและยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนตำบลท่าชนะ อำเภотаชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และคาดหวังว่า หลังจากประชาชนได้มีส่วนร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว จะทำให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาและการบริหารเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลท่าชนะได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน ปัญหาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ตำบลท่าชนะ อำเภотаชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ตำบลท่าชนะ อำเภотаชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

ตำบลท่าชนะ อำเภотаชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ประชาชนที่อาศัยในตำบลท่าชนะ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่สามารถให้ข้อมูลหลักได้ รวมจำนวน 50 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำนวน 10 คน ผู้ประกอบการที่พักและเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 20 คน ผู้แทนส่วนราชการ จำนวน 5 คน และประชาชนทั่วไป จำนวน 15 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของกรวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบริบทชุมชน ปัญหา ความต้องการ ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นแนวทางในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ตำบลท่าชนะ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการศึกษาและเก็บข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม 2555 ถึง มีนาคม 2558

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ระเบียบวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเอกสาร (Document Research) ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis

เครื่องมือการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและปัญหาความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ได้แก่ การศึกษาวิจัยเอกสาร (Document Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 3 คน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 2 ครั้ง คือ 1) กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และ 2) ประชาชนในพื้นที่ผู้นำชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อสร้างยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน การวิจัยเชิงปฏิบัติการตามกระบวนการเทคนิค SWOT Analysis โดยมีผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย

ดำเนินการปฏิบัติการเป็นแบบการบันทึกผลการวิเคราะห์ข้อมูล และสนทนากลุ่ม (Focus Group) เปิดอภิปรายเชิงปฏิบัติการ ค้นหาจุดแข็ง (S) จุดอ่อน (W) โอกาส (O) และภัยอุปสรรค (T)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำตามขั้นตอนดังนี้

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลบริบทชุมชนและปัญหาความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ตำบลท่าชนะ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 ดำเนินการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Document Research) จำนวน 21 เล่ม และบทความ 5 บทความ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยทั่วไปและของจังหวัด โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลท่าชนะ

1.2 ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากเอกสารของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เอกสารวิจัย และเอกสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 ครั้ง กับสมาชิกสภาเทศบาลตำบลท่าชนะ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 และประธานสภาวัฒนธรรมท่าชนะ ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับชุมชน และปัญหาที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาสรุปผล

1.4 การสนทนากลุ่มกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลท่าชนะ เพื่อให้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น นำเสนอผลการสนทนากลุ่มและสรุปผล

2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ตำบลท่าชนะ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยดำเนินการโดย

จัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 50 คน โดยให้ที่ประชุม ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการวิจัยและผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ได้ร่วมกันค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนตำบลท่าชนะ โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis มาจัดทำ SWOT Matrix ได้แก่

2.1 ยุทธศาสตร์เชิงรุก (จุดแข็ง + โอกาส)

2.2 ยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน (จุดแข็ง + อุปสรรค)

2.3 ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข (จุดอ่อน + โอกาส)

2.4 ยุทธศาสตร์เชิงวิฤทธิ (จุดอ่อน + อุปสรรค)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลตามแบบสรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการโดยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งเป็นวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากผลของกระบวนการเทคนิค SWOT Analysis และการจัดทำ SWOT Matrix เพื่อหาข้อสรุปในประเด็นที่ต้องการ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบริบทชุมชนและปัญหาความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ปรากฏผล ดังนี้

1.1 บริบท ตำบลท่าชนะเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่ม อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน สวนมะพร้าว ทำไร่นา พื้นที่ ร้อยละ 70 เป็นพื้นที่เกษตรและประมง ชายฝั่ง นอกจากนี้ยังประกอบอาชีพอื่นๆ ที่สามารถดึงดูดในการท่องเที่ยว เช่น การทอผ้า การเดินทางสู่ตำบลท่าชนะสะดวกทั้งทางรถไฟ และรถยนต์มีถนนเชื่อมต่อกันระหว่างหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน มีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ หาดปากน้ำท่ากระจาย หาดสำเร็จ หาดนางลอย ภูเขาถ้ำประสงค์ คนในชุมชนเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษคือ งานชักพระบวชหรือลากพระ ประเพณีรับส่งตายาย ประเพณีสวดทุ่ง ด้านภูมิปัญญาชาวบ้านมีการทอผ้าพื้นเมืองโดยใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติมาเป็น สีย้อมผ้า ลวดลายสวยงามจนได้รับรางวัล OTOP ของจังหวัด มีการทำไข่เค็มสมุนไพรเพิ่มคุณค่าทางอาหาร การหมักสุราพื้นบ้าน และโรงเรียนสอนลิงเพื่อการเกษตร

1.2 ปัญหาด้านการท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบการกำจัดขยะยังไม่ได้มาตรฐาน ยังคงมีขยะหลงเหลืออยู่ เนื่องจากมีพื้นที่ติดชายทะเล ในช่วงฤดูมรสุม จึงได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติ ทั้งอุทกภัยและวาตภัย ในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ

นักท่องเที่ยว ไม่สามารถสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านนี้ยังไม่เพียงพอ ขาดผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์กิจกรรมที่สนับสนุนการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ยังไม่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โอกาสที่นักท่องเที่ยวจะรับทราบข้อมูลข่าวสาร และเข้ามาใช้บริการจึงมีน้อย ขาดแผนผังเส้นทางท่องเที่ยว ปัจจุบันไม่มีป้ายแสดงจุดท่องเที่ยวและเส้นทางเชื่อมจุดท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชน

1.3 ความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดความต้องการของชุมชนดังต่อไปนี้ คือ ต้องการให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดปัญหาในการทำลายทัศนียภาพ ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว การจัดปัญหาเรื่องมลพิษ สารเคมี ความสะอาด ที่จะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวชุมชน การปรับทัศนียภาพของต้นไม้ที่ขึ้นเกะกะ การสร้างฝายกั้นน้ำ ป้องกันน้ำท่วมขังในชุมชน และสถานที่ท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวมาจากต่างถิ่นมาเยือน การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่จะเป็นคนท่องเที่ยวเสียเอง ถ้ามีนักท่องเที่ยวต่างถิ่นมาเยือนก็จะเป็นการกระจายรายได้เข้าสู่ชุมชนและเป็นการสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางขึ้นการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมประเพณี ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามดั้งเดิมแต่โบราณถูกละเลย ซึ่งชุมชนต้องการสืบสานต่อประเพณีเหล่านี้ให้สืบทอดไปยังชั่วลูกชั่วหลาน งบประมาณเพื่อการพัฒนา หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งๆ ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจอยู่แล้ว

2. ผลการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ปรากฏผลดังนี้

2.1 SWOT Analysis ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกันค้นหา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

2.1.1 จุดแข็ง (Strengths) ในประเด็นธรรมชาติยังมีความอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะชายฝั่งทะเล ป่าชายเลนยังคงสภาพสมบูรณ์ หอยขาว อาหารทะเลขึ้นชื่อ มีถิ่นกำเนิด ที่ท่าชนะ ผ้าทอพื้นเมืองที่ทำกระจาย รับรางวัล OTOP ระดับจังหวัด วิถีชีวิตเรียบง่าย ในสังคมชนบท ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมสืบทอดกันตั้งแต่บรรพบุรุษระยะเวลายาวนาน มีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาที่เป็นสากล คือ สวนโมกขพลาราม ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงชุมชน ใกล้ชิดเชื่อมโยงในพระพุทธศาสนา มีที่พักราคาไม่แพง มีท่า

เทียบเรือเนกประสงค์ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน การเดินทางเข้าถึงพื้นที่สะดวกทั้งทางรถยนต์ รถไฟ เครื่องบิน ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาชาวบ้านมีคุณภาพ สร้างชื่อเสียงและรายได้

2.1.2 จุดอ่อน (Weaknesses) ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังขาดความรู้ความเข้าใจทักษะเรื่องการอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติ คุณลงต้นเงินในช่วงหน้าแล้ง ถนนชำรุดในช่วงหน้าฝน และมีฝุ่นละอองในช่วงหน้าแล้ง ขาดผู้นำความคิดด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ขาดมักเทศก์ผู้มีความรู้ ไม่มีการทำธุรกรรมผ่าน e - commerce ขาดความร่วมมือ ความสามัคคี ในเรื่องการพัฒนา และทำกิจกรรม ขาดการปรับปรุงภูมิทัศน์ บริเวณแหล่งท่องเที่ยวการจราจรแออัดในเขตตลาด ภาคการเกษตรยังมีค่านิยมการใช้สารเคมี ขาดการบำรุงดิน

2.1.3 โอกาส (Opportunities) ในประเด็นสินค้าโอท็อปได้รับรางวัลของจังหวัด ที่ตั้งของชุมชนไม่ไกลจากตัวจังหวัด มีแหล่งเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีและศูนย์การเรียนรู้ ICT การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว กระแสความนิยมการท่องเที่ยวทางเลือก การให้ความสำคัญต่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติด

2.1.4 อุปสรรค (Threats) ในประเด็นทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย บุกรุกถางป่าเกิดภัยธรรมชาติ เช่น ภัยแล้ง อุทกภัยสินค้าเกษตรต้นทุนสูง ประสบปัญหารายได้ไม่แน่นอนของประชาชน การแข่งขันของบุคคลในอาชีพธุรกิจท่องเที่ยว บสนับสนุนโครงการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีน้อย

2.2 SWOT MATRIX จากผลการระดมความคิดตามกระบวนการเทคนิค SWOT ANALYSIS มาทำการ MATRIX ในแต่ละด้านโดยนำประเด็นต่างๆ จากสถานการณ์ที่มีเนื้อหาสอดคล้องใกล้เคียงกันมาจัดความสัมพันธ์จะได้ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน คือ

2.2.1 ยุทธศาสตร์เชิงรุก (Aggressive Strategy) จากการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เป็นจุดแข็งและโอกาส เอื้อต่อชุมชน ได้ยุทธศาสตร์ที่ต้องเร่งพัฒนาเชิงรุก คือ ยุทธศาสตร์ส่งเสริม ฟื้นฟู ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ยุทธศาสตร์การจัดจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย ยุทธศาสตร์สร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว และยุทธศาสตร์พัฒนาผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถ

กำหนดโครงการได้ดังนี้

- 1) โครงการเที่ยวในวันสำคัญทางพุทธศาสนา
- 2) โครงการส่งเสริม สืบทอด อนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี
- 3) โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 4) โครงการร่วมสร้างความสงบปลอดภัยและบรรเทาสาธารณภัย
- 5) โครงการจัดศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- 6) โครงการประชาสัมพันธ์สร้างภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว
- 7) โครงการศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชน
- 8) โครงการจัดอบรม ฝึกอบรม พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.2.2 ยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน (Defensive Strategy) วิเคราะห์จากสถานการณ์ภายในที่เป็นจุดแข็ง แต่สถานการณ์ภายนอกเป็นอุปสรรค ได้ยุทธศาสตร์การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน สามารถกำหนดเป็นโครงการได้ คือ โครงการร่วมมือร่วมใจรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว

2.2.3 ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข (Turn around Strategy) ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ในประเด็นที่เป็นจุดอ่อน และโอกาส ได้ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยว และยุทธศาสตร์สร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยว กำหนดเป็นโครงการได้ ดังนี้

- 1) โครงการการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่
- 2) โครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
- 3) โครงการสร้างเครือข่ายเชื่อมต่อการท่องเที่ยวกับชุมชนอื่น
- 4) โครงการอบรมทำธุรกรรมออนไลน์

2.2.4 ยุทธศาสตร์เชิงวิกฤต (Retrenchment Strategy) ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ในประเด็นที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรค การปรับเปลี่ยนปรับสมรรถนะได้ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว กำหนดเป็นโครงการคือ โครงการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ตำบลท่าชนะ อำเภотаชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผู้วิจัยได้นำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มาใช้ในการศึกษาข้อมูลและระดมความคิดเห็นปรากฏผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาบริบทชุมชนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของตำบลท่าชนะ เป็นตำบลที่มีเค้าโครงตามประวัติศาสตร์ ตั้งแต่เมื่อครั้งสมัยรัชกาลที่ 1 กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท มีชัยชนะเหนือกองทัพพม่าที่ยกทัพมารุกรานหัวเมืองปักษ์ใต้ ประกาศความมีชัยได้ทำหลักไม้ตำเสาสี่เหลี่ยมหน้า 18 นิ้ว สลักอักษรว่า ชิตเมแปลว่า ชนะแล้ว ถิ่นฐานนี้แต่เดิมชาวบ้านเรียกว่า ท่านาถ แต่จากภาษาลิ้นทางได้ออกเสียงนาถ เป็น นะ จึงเรียกว่า ท่านะ ต่อมามีการเติมเป็นท่าชนะ เพื่อให้ความหมายที่เป็นสิริมงคลวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน ประกอบอาชีพทางการเกษตร ประมงชายฝั่ง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ หาดสำเร็จ หาดปากน้ำท่ากระจาย หาดนางลอย ภูเขาประสงค์ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนตำบลท่าชนะไม่เป็นตามกระบวนการพัฒนาเกิดจากปัญหาการใช้ทรัพยากรส่วนท้องถิ่น ไม่มีการดูแล ไม่มีการบูรณะปรับปรุงภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมให้น่าท่องเที่ยว ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว จึงเกิดความต้องการให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ การประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัชฌิมา อุดมศิลป์ (2555) เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า การมีส่วนร่วมชุมชน ความรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา มีการประชุมกันทุกเดือนในลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นองค์กรชุมชนควรได้รับการส่งเสริม มีการเน้นการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นให้มากขึ้น เน้นการรวมตัวของทุกคนในชุมชนให้มีส่วนในการช่วยประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับพันธกิจ ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย ในปัจจุบันจะต้องช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและการส่งเสริมการท่องเที่ยว

2. ผลการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ตำบลท่าชนะ อำเภотаชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำการวิเคราะห์ โดยการนำผลการประเมิน

สถานการณ์จากสภาพแวดล้อมจากภายนอก จากผลการระดมความคิดตามกระบวนการเทคนิค SWOT ANALYSIS วิเคราะห์สภาพแวดล้อมในประเด็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคมาทำการ MATRIX ในแต่ละด้าน ยุทธศาสตร์เชิงรุก (S + O) จะต้องใช้กลยุทธ์ที่เร่งการพัฒนาเชิงรุกและสามารถกำหนดยุทธศาสตร์ที่ต้องเร่งการพัฒนาเชิงรุก คือ การพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งเสริม พืชพันธุ์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย การสร้างความเชื่อมั่น และส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว พัฒนาผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน (S + T) จะต้องใช้กลยุทธ์ ที่สามารถรักษาให้คงเดิมสามารถกำหนดยุทธศาสตร์ที่สามารถรักษาให้คงเดิม คือ การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข (W + O) จะต้องป้องกันหรือเร่งปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถกำหนดยุทธศาสตร์ที่ต้องป้องกันหรือเร่งปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผล คือ พัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยว การสร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์เชิงวิกฤต (W + T) จะต้องปรับเปลี่ยนปรับปรุงสมรรถนะภายในพร้อมการวางแผนอนาคตสามารถกำหนดยุทธศาสตร์ที่ต้องปรับเปลี่ยนปรับปรุงสมรรถนะภายใน พร้อมวางแผนสู่อนาคต คือยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโครงการพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จตุพล ชูจันทร์ (2553) เกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งได้กลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง 3 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การรักษา พัฒนา และปรับปรุงทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน กลยุทธ์การพัฒนาด้านการตลาดการท่องเที่ยวของชุมชน และกลยุทธ์การสร้างพัฒนาและปรับปรุงกลไกเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และผลการศึกษาของ สุขชน อินทสม (2554) เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยศึกษาในตำบลปากน้ำปราณ ประกอบด้วย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) ส่งเสริมและ เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน 3) การบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ และ 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ตำบลท่าชนะ อำเภوتاชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มากำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลท่าชนะ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. ชุมชนท่าชนะ ควรได้รับการสนับสนุน สร้างขบวนการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจ และจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้มีส่วนได้เสีย (Stake Holder) รวมทั้งประชาชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดงบประมาณให้กับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนน ห้องน้ำ ที่จอดรถ ร้านค้า ร้านอาหาร
4. ชุมชนท่าชนะ ควรได้รับการส่งเสริมให้มีการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชนท้องถิ่นโดยตรง เช่น การจ้างมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การบริจาคเงินให้กับแหล่งท่องเที่ยว การซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน เป็นต้น
5. จัดตั้งองค์กรท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เช่น ชมรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อช่วยกันตรวจสอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน
6. ควรจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การศึกษาเส้นทางธรรมชาติ การชมวิถีชีวิตการทำเกษตร การทำประมงพื้นบ้าน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นอื่นๆ ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ เพื่อขยายประเด็นของการศึกษาวิจัยในโอกาสต่อไป จึงขอเสนอนำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป คือ

1. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท่าชนะ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับแหล่งท่องเที่ยว
2. ควรมีการศึกษาด้านการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อสังคมและผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลท่าชนะ
3. ควรมีการศึกษาด้านการบริการจัดการด้านที่พัก การบริการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลท่าชนะ
4. ควรมีการศึกษาถึงความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระยะติดตาม เช่น 1 ปี 3 ปี 5 ปี เป็นต้น
5. สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิจัย เพื่อค้นหายุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน โดยใช้กระบวนการเทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการศึกษาครั้งต่อไป น่าจะใช้เครื่องมือของกระบวนการเทคนิคอื่นๆ เพราะมีเงื่อนไขในหลายๆ องค์ประกอบ เช่น ระยะเวลา งบประมาณ วัตถุประสงค์ เพื่อสามารถนำมาเปรียบเทียบผลการศึกษาวิจัยของแต่ละเทคนิค และนำมาประเมินผลในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2555). รายงานฉบับย่อสำหรับผู้บริหารโครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555 - 2559) (Online). สืบค้นได้จาก : <http://www.tot.or.th/tat/masterplano>. [2555, สิงหาคม 13].
- จตุพล ชูจันทร์. (2553). การพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืน ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- มัชฌิมา อุดมศิลป์. (2555). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคกลน จ.สมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สมบุญ แสงฉาย. (2554). **ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นท่าชนะ**. สุราษฎร์ธานี : โครงการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น.
- สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2553). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี แบบบูรณาการ**. สุราษฎร์ธานี : คณะกรรมการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- สุชน อินทเสมอ. (2554). **ยุทธศาสตร์การพัฒนารท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ : กรณีศึกษาตำบลปากน้ำปราณ**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.